

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvème ANNÉE

1 Juin 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 298

ABONEMAN:

Seneliği [24Nushâ] Türkiye için 2 1/2, Âlâ kâğıdı-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cığaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi beşinci sene

1 Haziran 1930

Ameli Ruhiyyat

LES INCERTITUDES DE L'HEURE
PRÉSENTE

Dr. Gustave Le Bon

2

Vak'alar, ekseriya devlet adamlarının eseri olarak tahaddüs eder ; fakat vak'aların inkişafı önünde onlar âciz kalırlar. Almanya alabildiğine tahtelbahr muharebeye karar verebilirdi ve ya vermeye bilirdi; Fakat bu harb bir kere başladıktan sonra Amerikanın müdahalesini ister istemez da'vet ediyordu. İngiliz baş vekili, Polonyahlara payitahtlarını muhasara eden bolşevik ordusile sulh etmeyi tavsiye ederek, sözü mesmu olduğu takdirde,Avrupanın bolşevikler tarafından istilasını hâzırliyordu.

Dinleri, ırkları, lisanları muhtelif kavmlardan mürekkeb memleketlerde kanlı mücadelât dahiliyeye, ancak müstebid bir idare mani' olabilir .

Hiç bir zaman, Balkan akvamı, Türk hakîmiyyetinden çıkdıktan sonra olduğu kadar yekdigirlerini doğramamışlardır, Beşyüz sene bunların arasında sulh ve müsalemeti muhafaza etmeye ancak Türk hakîmiyeti mutlaka muvaffak olmuşdu.

Bir tehlikenin önünde rüc'at etmenin kat'i neticesi bu tehlikeyi büyülmektir .

Politikada doğmakda olan bir muhalif kuvvete mukavemet etmemek , kendi kendisini bu kuvvetin na kabili mukavemet olduğunu görmeye mahkûm etmektir. Her karnın «Giron-

Créer nin Fransa için yazılmış ve Fransız gençlerine hitab etmekde olmasından diğer milletler için faydasız olduğunu zan etmek çok yanlışdır. Halis ve ateşli bir muhabbetle yazılmış olan bu kitab, bu asrın her medenî milleti için bir sahil feneridir; ziyanın milliyeti yoktur. Güneş aydınlatdığının, ısıtdığının kim ve ne olduğunu sormaz **Ville de Lumière** Her millet için nur ocağı olmakda devam ediyor, her taraftan gelen ziyalar orda kutublanır ısınır ve ısıtır. ve her tarafa dağılır. Oranın ısıtıcı ziyası, altında so'ukdan ölmek mümkün olan hararetsiz ay ışığına benzemez .

22 mayıs 1930 Dr ABDULLAH DJEVDET

din»[*] leri bunun tecrübesini yapmışlardır. Bu ebedi kanun, bidayetde sulhperver olan Rusya inkılâbını kanlı bir diktatörlüğe batmaya sevk etdi.

Peygamber [Apôtre] lar, ancak peygamberlerle muaraza ettiğinden, pişvalara, ancak pişvalarla mukavemet ederek galebe edilir.

Bir nazır, mevkii iktidarda ve mevkii iktidar haricinde, aynı adam olamaz. Mevkii iktidarda bizzarure umumi menfaatlarla meşgul olur ; iktidar mevkii haricinde yalnız şahsi menafii his ve idrâk eder . Bu menafii en esaslısı ise tekrar iktidar mevkii'ne çıkmaktır.

Muhtelif fırkalara mensub ricali siyasiye arasında dostluk mümkündür ; aynı fırkanın adamları arasında ise, hased, umumiyetle, dostluk tekevvününe müsaid olmayacak derecede fazla şiddetlidir.

Eğer diplomatlık mesleği, muhtelif kavmların seciyelerile ahvale göre muhtemel aksülamelleri ve siyretleri üzerine müessirane icrayı te'sir vasıtaları hakkında mal'umatdarlığı isbat edecek bir imtihan istilzam etseydi şübhesiz; Avrupada bu imtihani muvaffakiyetle geçecek on kişi bulunmazdı.

Şü'un hakkında derin bir ittıla' ekseriya fiil ve icrayı felce ugratır[*]. Kararlarının bütün avakibini derpiş edecek kadar vasi' zekâyâ malik olan devlet adamları pek az fiil ve icrada bulunur.

Ef'alinin bütün in'ikâslarını keşf etmeye kabiliyetli devlet adamı, hasmının şatranc tahtası üzerinde,mer'i «piyes»lerin yerlerini değıştirmelerinden mütehassıl gayri mer'i muhtemilâtı okuyan bir şatranc oyuncusuna benzetilebilir.

[*] Fransa inkılâbı esnasında Convention hükûmeti zamanında (Gironde) meb'usları tarafından teşkil edilmiş fırka mensublarına verilen başlıca isimdir. «Montagnard» ların hasmi idiler, bunlarla olan mübarezelerinde mağlub ve heman cümlesi (Echafaud) üzerinde [dar ağacında] helâk oldular 1793 — 1794. Ab. Dj.

[**] «Cahil cesur olur» derler.(şekespir):(Hamele) te Âlemde tefekkürdür eden bizleri korkak: Her bakdığımız meş'ali tasmin ve kararı Bir sarsarı berfini tefekkür eder itfa.

dedirtmez mi ?

Siyasî ve ictimai hayat, ancak sulh ve uyuma vasıtasile mümkün olduğundan i'tilâf napezirlik usullerin en tehlikelisisidir.

La alatta'yin bir hükûmet daima muhasım kuvvetlerle muhatdır. Meharet, uğraşmaya mecbur olmamak için, bu kuvvetlere bir veche, bir istikamet vermektedir.

Bir hasmin ictihadları hakkında hakkaniyet ve insaf ile hüküm vermek politikada heman heman gayrı mümkündür.

Devlet adamları, nutuklarında akli mantık istimal ettiklerine iyi ediyorlar, fakat asla unutmamalıdır ki ekvami ekseriya sevk ve

Millî istiklâl için mücadelden sonra Malî istiklâl için mücadele [1]

4

Bizden mühim miktarda ihracat mahsolu alan ecnebi ticaret evlerinin **İzmir**, **Adana** gibi ihracat mahsoluna malik şehirlerimizde ajanları vardır. Mal vapura konmadan evvel, meselâ Newyork'daki alıcı, malın evsafı hakkında ajanından mükemmel ve mufassal rapor alır mal Newyorka vasıl olduğu vakit, ahlakiyet dairesinde ve istenilen evsofda değilse vapur mal ile geldiği yere avdet eder ve bir kerre itimad sarsıldıktan sonra kolay kolay düzelmez. Mu'teber tacirlerimizden öğrendigime göre **İtalya** da, bir türk yumurta taciri hakkında her nasılsa biraz itimad sarılmış; şimdi bizden almakda tereddüd ettikleri yumurtalarımızı **Yunan** tacirlerinden alıyorlar; yumurta aynı yumurta, veren el başka el. Yunan yumurta tacirleri bizden yumurtaları alıyor, tasnif ediyor ve Yunan yumurtası diye İtalyaya bizim yumurtalarımızı satıyorlarmış.

Buna can sıkılmamak mümkün değil. Bir tacirin dürüst hareket etmemiş olması memleketi bazen böyle milyonlarla ziyan açar. İhracat mes'alesi uzun, derin bir tedkik ve mülâhaza mevzuudur. Her kes yalnız maddî ihracat ile değil ma'nevî, fikrî, harsî ihracat ile de meşgul oluyor. Yüksek maliye ve bankalar mecmuası

idare eden, kitapların mantıklarına yabancı olan ihtiraslar, itikadlar, menfaatlardır.

Siyasî bir tehdid şükûhunu muhafaza etmek için mevkii icraya konması anını mümkün olduğu kadar çok te'cil etmelidir. [*]

Zaman kuvvetli hükûmetlere daima yardım eder, fakat zayıf hükûmetlere yardım ettiği nadirdir.

Kavmlerin zimamdar [Maitre] lerinin işleri, yalnız dirileri sevk ve idare etmekden ibaret değildir, ölümlerin fermanferma iradetlerini de hesaba dahil etmeleri de muktezidir.

[*] Sultan Abdülhamid, daima Avrupa devletlerine karşı cihadi mukaddes ilânı tehdidinde bulunur fakat bu tehdidi kavlen ika' etmemek fetanetini gösterirdi.

AB. DJ.

olan **Exportateur Francais** nın 13 mart 1930 tarihli nushasında :

Nos campagnes pour la création d'un office de l'exportation intellectuelle yani

bir fikri ihracat idaresi ihdas etmek için mücadelelerimiz serînameli mekaalesini okuduğum ve kendi vaz'iyetimizi düşündüğüm vakit mükêder oldum.

Malın temiz olması, kusursuz olması da kâfi değildir. Ucuza mal olmuş ve ucuza satılabilir olması da lâzımdır. Bu şartlar birleşince o malın sürümüne, dinî, ırkî hiçbir âmil mani' olamaz. Bir malın ucuza mal olması için de en mühim çare o malın çok miktarda çıkarılmasıdır. Meselâ günde onbin kilo buğday üğüten bir değirmenin umumî masrafı, günde yüzbin kilo buğday üğüten diğer bir değirmenin umumî masrafının onda birinden çok fazla olur. Ve bu fazlalık malın bahasını yükseltir, bu suretle küçük istihsalci büyük istihsalci kadar malını ucuz satamaz. Biz çok istihsal etmeliyiz, bize kâfi geldikten sonra çok fazla kalmalı ve bunu ihraç edebilmeliyiz. Kol mes'alesi dikenli ve mu'azzam bir meseledir ki istihsale sıkı sıkıya bağlıdır. Kol mes'alesi köy ve köylü mes'alesidir; hükûmeti cümhuriyemiz bir köy kanunu hazırlamıştır. Çok faidelidir ve köylerimizi mezarlık halinden kurtaracak maddeleri muhtevidir.

Biz şehirli, üzeri çiçek veya meyva dolu dilber ağaçlar olabiliriz; fakat üzerimizdeki bu yeşil yaprakları, meyvaları veya çiçekleri yapan nusgun toprak ve çamurlara dalan ince ve siyah göklerden geldiğini düşünmeliyiz. Köyler şehirlerin gökleridir. Köyleri hürmet ve muhabbetle görmemek bir ağacın topraklar içindeki

[1] 10 Nisan 1930'da **İstanbul Türk Ocağı**nda İctihad sahibi tarafından verilen konferansın maba'd ve hitamî. İlk kısımlar 294, 296, 297 inci **İctihad** larda.